

Tehtävien vastaukset luku 11

1. Kuvan ja kartan vertailu

Vertaile kuvaa ja karttaa.

a. Mistä ilmansuunnasta kuva on otettu?

Kuva on otettu koillisesta kartassa näkyvän Granden pohjoispuolelta.

b. Mitä geomorfologisia muodostumia kuvassa näkyy? Miten ne ovat muodostuneet?

Kuvassa näkyy vuoristo, joka on syntynyt endogeenisten tapahtumien tuloksena vuorenpoimutuksessa. Kuvan vuono on jäätikön muovaama U-laakso, joka on täyttynyt merivedellä.

c. Miten kuvailisit alueen ekologisia tekijöitä?

Kasvillisuudeltaan alue kuuluu havumetsäalueeseen, mutta kuvassa näkyy myös lehtipuita. Vuoristossa kasvillisuus on tundrakasvillisuutta ja vuorten huipuilla on vain lunta ja jäätä.

d. Mitä kulttuurisia tekijöitä kuvassa näkyy?

Kuvan etuosassa on rakennuksia ja vuonossa kulkee laivoja.

e. Mistä päin maailmaa kuva ja kartta ovat?

Kuva ja kartta ovat Norjasta Geirangervuonon alueelta. Kartassa näkyy Geirangerin kaupunki.

2. Maisematulkinta

Tulkitse oheisia maisemia sivuilla 114 ja 116 olevien kysymysten avulla.

Kuvista tulee selostaa alueen pinnanmuotoja, vesistöjä, kasvillisuutta sekä ihmisen toimintaa sekä niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä. Myös kuvien maisemien sijaintia maapallolla tulee pohtia.

A. Kuvassa näkyy keilatulivuori sekä aavikkokasvillisuutta. Kuva on Atacaman aavikkoalueelta Chilestä.

B. Kuvassa näkyy nuori poimuvuoristo sekä jäätikön muovaama laakso, jonka pohjalla kulkee joki. Laaksossa on kyläasutusta sekä viljelyalueita. Myös tie kulkee laaksossa. Kasvillisuus on laaksossa lehtimetsää, ylempänä niittyjä ja havupuita ja vuoristossa vuoristokasvillisuutta. Ylimpänä on lunta ja jäätä. Kuva on Itävallan Alpeilta.

C. Kuvassa on hakattua sademetsää ja etualalla käsittelemätöntä sademetsää. Hakatulla alueella näkyy joitakin metsäteitä. Kuva on Amazonin sademetsäalueelta Brasiliasta.

3. Karttatulkinta

Avaa Paikkatietoikkunassa maastokartta ja hae hakutoiminnolla Solkei. Suurena ja pienennä karttaa tarpeen mukaan. Vastaa kysymyksiin.

a. Mikä luonnonmaantieteellinen muodostuma on Pönniälänkangas, ja miten se on muodostunut?

Pönniälänkangas on muodostunut toiselle Salpausselälle viimeisimmän jäätiköitymisen

aikaan, kun jäätikön vetäytyminen pysähtyi ja jään reuna jäi paikoilleen. Pönniälänkangas on jäätikköjoen suisto eli delta, joka on syntynyt jäätikköjoen sulamisvesien kuljettamasta materiaalista.

b. Miten ihminen hyödyntää Pönniälänkangasta kartan mukaan?

Alue toimii Puolustusvoimien ampuma-alueena.

c. Miten kuvailisit kartalla näkyviä suoalueita?

Kartalla näkyvät suoalueet on pääasiassa ojitettu. Vain pieniä osia on suojeltu.

d. Miten Suurisuo poikkeaa muista suoalueista?

Suurisuo on turvetuotantoalue.

4. Suomen maisema-alueet

Tarkastele sivujen 118–121 karttoja ja kuvia Suomen maisema-alueista.

a. Mitä maiseman geomorfologisia muodostumia löydät Saaristo-Suomesta?

Saaristo-Suomen kuvassa ja kartassa näkyy merialueen kallioisia niemiä ja saaria.

b. Miten kulttuuriset maisematekijät näkyvät Etelä-Suomessa?

Etelä-Suomen maisemassa näkyy teitä ja rakennuksia sekä peltoja.

c. Miten geomorfologia vaikuttaa ihmistoimintaan Järvi-Suomen alueella?

Vesistö katkaisee kulkuyhteyksiä, joten on pitänyt rakentaa siltoja niemien ja saarten välille. Toisaalta vesistö toimii myös kulkuväylänä, joka ilmenee kartassa näkyvästä laivareitistä. Sillasta on pitänyt rakentaa korkea, jotta laivat pääsevät kulkemaan sen alitse.

d. Mistä Vaara-Suomi on saanut nimensä?

Vaara-Suomi on saanut nimensä loivapiirteisistä ja metsäpeitteisistä kohoutumista eli vaaroista, joita näkyy myös Kuusamon maisemakuvassa.

e. Miten geomorfologisten ja kulttuuristen maisematekijöiden yhteisvaikutus näkyy Pohjanmaalla?

Maiseman tasaisuutta on hyödynnetty viljelyssä. Pohjanmaalle on tyypillistä tasaiset peltoaukeat, joita rikkovat meanderoivat joet ja tiet. Asutus on keskittynyt joko jokien tai teiden varsille.

f. Mitä ekologisia maisematekijöitä löydät Lapin maisemasta?

Lapin maisemakuvassa näkyy soita ja havumetsiä.

5. Maisemakuvien tulkinta

Tarkastele sivujen 115–117 kuvia.

a. Miten sivun 115 vasemmanpuoleisen yläkuvan maisema on syntynyt?

Aallokko on kuluttanut kallioita ja muodostanut hiekkarannan. Rannalla oleva aines on joko hiekkaa tai rikkoutuneista simpukankuorista muodostunutta soraa.

b. Mikä muokkaa maisemaa sivun 115 oikeanpuoleisessa yläkuvassa?

Kuvassa olevaa maisemaa muokkaa mutkittleva eli meanderoiva joki.

c. Miten ihminen on muokannut maisemaa sivun 115 kartan alueella?

Ihminen on ojitannut soita, rakentanut teitä ja rakennuksia.

d. Miten ihmisen toiminta näkyy sivun 116 kuvan maisemassa?

Ihmisen toimintaa maisemassa ovat terrassiviljelmät ja pellot sekä rakennukset ja tiet. Luonnonmetsiä on hakattu viljelysten tieltä.

e. Mitä voit päätellä sivun 117 vasemmanpuoleisen yläkuvan alueen ilmastosta? Perustelee.

Alueen ilmastolle tyypillistä on sadekausien ja kuivien kausien vaihtelu. Tämän voi päätellä Baobab-puista, jotka varastoivat sadekaudella satavan veden runkoihin. Nyt alueella näyttäisi olevan kuiva kausi, sillä aluskasvillisuus on ruskeaa ja maa kuivaa.

f. Mistä maisemasta on kyse sivun 117 oikeanpuoleisessa yläkuvassa?

Kyse on Suomen Lapissa olevasta suomaisemasta.

g. Mikä on sivun 117 alakuvan maiseman hallitsevin tekijä?

Maiseman hallitsevimpana tekijänä voidaan pitää sademetsäalueella laaksossa virtaavaa jokea.

6. Maisemakuvauksen laatiminen

Kuvaile mahdollisimman tarkasti sivun 117 alakuvan maisemaa ja sen syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.

Kuvauksessa tulee kiinnittää huomiota ilmastoon, joka on kostea ja lämmin, joten se on saanut aikaan rehevän sademetsäkasvillisuuden. Runsaista sateista johtuen joessa virtaa runsaasti vettä ja joki on kuluttanut uomansa vuorien välissä olevaan laaksoon. Laakson pohja on tasainen, joten joki on alkanut mutkitella eli meanderoita. Sisäkurvaan on joen kuljettamasta aineksesta syntynyt särkkä. Jyrkkäreunainen ulkokurva näkyy kuvassa vasemmalla.

Vuoristo on kasvillisuuden peittämä poimuvuoristo. Kuvan oikeassa laidassa virtaa vuoristosta tuleva joki, johon on syntynyt putous korkeuserosta johtuen. Joki muodostaa suiston yhtyessään toiseen jokeen.

Ihmisen toimintaa kuvan alueella näkyy melko vähän. Lähellä putousta on pieni rakennus. Rakennukselle on rakennettu riippusilta joen yli.